

Kyrkohandboken

Från: Erik Dufva
Skickat: den 4 maj 2016 13:18
Till: Kyrkohandboken
Ämne: Remissvar handboksförslag.docx
Bifogade filer: Remissvar handboksförslag.docx

Kategorier: Röd kategori

Remissvar från Huddinge församling.

Mvh Erik Dufva
Biträdande kyrkoherde.

Remissvar kyrkohandboksförslag.

Huddinge församling 2016-05-02

I Huddinge församling har vi använt oss av delar av det nya handboksförslaget i vår familjemässa sedan 2015.

Vår upplevelse är att samtliga partier har fungerat i sitt sammanhang. Både språk och musik känns lättillgängligt för en församling som består av människor i alla åldrar med olika mycket erfarenhet av att gå i gudstjänst.

Vi har använt följande partier:

Som Kristusrop 6, musikserie E

Förbönssvar 3, musikserie A

Lovsägelsen inledning, musikserie C

Prefationen allmän 1, musikserie C

Prefationen (avslutning) alternativ 1, musikserie C

Helig 2, musik serie C

O Guds lamm 4, musikserie D.

Margareta Lydén Löfkvist
Församlingsrådets ordförande

Erik Dufva
Biträdande kyrkoherde

Kyrkohandboken

Från: Margareta Carlenius
Skickat: den 27 april 2016 14:19
Till: Kyrkohandboken
Kopia: Stefan Sandberg
Ämne: Remissvar kyrkohandboksförslaget
Bifogade filer: Remissvar från Östra Ryds församling på Kyrkohandboksförslaget.docx

Kategorier: Röd kategori

Hälsningar

Margareta Carlenius

Kyrkoherde i Östra Ryds församling

Tel. 011-702 38, 0706-31 35 02

Remissvar från Östra Ryds församling på Kyrkohandboksförslaget.

Högmässans ordning

Vi har nu provat serie B under våren.

Det är en vacker serie som vi bedömer den som slitstark pg. dess kvalité.

Merparten av församlingens medlemmar tycker den är svår.

Serie D har vi använt tidigare och församlingen uppskattar den. Synkoperna har dock varit svåra att få till i församlingssången. Nu ser vi att lovsången blivit förenklad och förkortad. Passar bra att använda vid familjegudstjänst.

Liturgin, det lästa, är fin, innerlig, öppet formulerad och korta och koncisa böner.

Sammanfattningsvis ett bra och fräscht språk.

Vi har använt **dopordningen**.

Den här ordningen för dop är mycket bättre än förra förslaget. Det är mer flyt i ordningen. Ordet "brustenhets" har diskuterats av barnfamiljerna, de förstår ordet men vill inte använda det till sina barns dop. Tänker att det är användbart när vuxna människor från livets baksida väljer att låta sig döpas.

Vi har läst igenom **vigselsordningen** och haft ett vigselsamtal utifrån den.

Den har också ett rakt och fungerande språk. Könensneutralt formulerad.

Förbön två ville vigselparet använda. De tyckte särskilt om orden "lust och längtan".

Begravningsordningen fungerar väl med de nya bönerna.

Ks 2015/1245/259

Kyrkohandboken

Från: Kenneth Berg
Skickat: den 13 maj 2016 15:22
Till: Svenska kyrkans kanslistöd; Boel Hössjer Sundman; Ingegerd Sjölin; Henrik Tobin
Kopia: Kenneth Nordgren; Bengt Bergius; Monika Sandström; Helena Drugge
Ämne: Remissvar kyrkohandboksförslaget
Bifogade filer: Remissvar kyrkohandboksförslaget 2016 Umeå pastorat.pdf

Hej!

Bifogar Umeå pastorats remissvar på kyrkohandboksförslaget.

Vänliga hälsningar

Kenneth Berg

Utredningssekreterare

Svenska kyrkan i Umeå

Pastoratskansliet

www.svenskakyrkan.se/umea

Tel: 090-2002519

Epost: kenneth.berg@svenskakyrkan.se

Kyrkohandboksförslaget 2016

- remissvar från Umeå pastorat

Inledning

En gudstjänst behöver rymma både tradition och förnyelse. Gudstjänstordningar för Svenska kyrkan behöver ta hänsyn till vår egen tradition liksom det allmänkyrkliga och ekumeniska. Detta menar vi vara balanserat i handboksförslaget. Utifrån det har vi följande synpunkter.

Den gemensamma gudstjänstens moment

Inledningsord

Det är bra med många exempel på inledningsord. Förslag att alternativ 5 stryks.

Den kommande kyrkohandboken bör betona att förslagen inte ska ses som normativa exempelansvisningar utan snarare inspirera till inledningsord utformade utifrån kyrkoåret, den lokala situationen och gudstjänstens karaktär.

Bön om förlåtelse

Bara ett av åtta exempel har sin utgångspunkt i det kollektiva. Förslag att se över kopplingen mellan jaget som ber om förlåtelse i relation till hela världens synd och skuld. Denna koppling finns tydligt i endast två av förlåtelseböerna.

Förlåtelseord och löftesord

Vid jämförelse av förlåtelseorden och löftesorden konstateras att endast tre löftesord innehåller ordet förlåtelse. Även det återstående bör innehålla ett direkt tilltal med förlåtelse som rymmer själva ordet.

Tackbön

Omskrivningen i tackbön 2 är onödig. Ett mer direkt tilltal bör eftersträvas. Förslag: "Tack Gud för att du förlåter oss och ger oss kraft att leva."

Lovsång/Gloria

Konstateras att det skulle vara möjligt att byta ut pronomenet 'han' mot 'Gud' i Gloria.

Förslag att i kyrkohandboken nämna fler exempel på psalmer som kan användas som lovsång: 1:4, 10 och 37:4 utöver 18.

Ordet

Förslag att göra det fakultativt att ha med både GT- och epistelläsning vid högmässa, men obligatoriskt med en.

Förbön

Församlingssvaret, författat av Martin Modéus, föreslås läggas till de lästa förslagen:

"Tack Gud för att du hör vår bön - och möter oss med kärlek".

Helig/Sanctus

Förslag att möjliggöra användning av Sv.Ps. 685 som "Helig".

Nattvardsbönerna

Förslag att se över nattvardsbönerna och införa en anvisning om möjlig växelläsning för flera av dem.

Brödsbrytelsen

Förslag att alternativ 2 byts till 2012 års alternativ: "(...)ger oss gemenskap med Jesus Kristus."

Fridshälsningen

Förslag att införa även "Guds" frid som alternativ.

Tackbön efter kommunionen

Förslag att pingsttidens tackbön efter kommunion ska omformuleras och vända sig direkt till Anden.

Sändningen

Det finns anledning att beakta anförda resonemang från Svenska Akademien vad gäller teologiska skillnader i de två språkliga varianterna av välsignelsen.

Förslag att alternativ 1 av sändningsorden ses över utifrån den negativa betoningen att gå från gudstjänsten.

Musik

Gudstjänstmusik A föreslås utgöra en del av kyrkohandboken.

Gudstjänstmusik B-E bör utgöra tillägg och utges enligt särskild ordning. Kyrkomötet föreslås uppdra till kyrkostyrelsen att utfärda en anvisning om möjligheten att använda gudstjänstmusik B-E i alla församlingar tills annat beslut fattas.

Kyrkliga handlingar

De fem ordningarna bejakas. Vi noterar med tillfredsställelse den fakultativa möjligheten att ställa frågan "Vill ni konfirmeras och leva i Kristi världsvida kyrka?" samt den plats frågan har fått i konfirmationsordningen.

Avslutning

Vi vill avslutningsvis lyfta fram vikten av att ytterligare beakta funktionshinderperspektiv, vilket inte riktigt syns i kyrkohandboksförslaget. Vårt förslag är att tillsätta en referensgrupp av personer med funktionshinder som får delge sina tankar om gudstjänstfirande.

Kyrkorådet i Umeå pastorat

12 maj 2016

Sammanställt av Kenneth Nordgren, Bengt Bergius och Monika Sandström.

Ks2015/1245/260

Kyrkohandboken

Från: Fredrik Norberg
Skickat: den 15 maj 2016 16:32
Till: Kyrkohandboken
Ämne: Spontanremissyttrande
Bifogade filer: Spontanremiss Fredrik Norberg.doc

Hej!

Här kommer ett spontanremissyttrande på förslaget till ny kyrkohandbok.
Se bifogad fil!

Fredrik Norberg
Komminister

Viby församling
fredrik.norberg@svenskakyrkan.se
telefon 0582-100 57 (säkrast tors-fre och sön)
Viby Församlingshem
694 95 Vretstorp
www.vibyforsamling.se

SPONTANREMISSYTTRANDE: KYRKOHANDBOKSFÖRSLAGET 2016

Tidsschema, brist på öppenhet och sakkunskap

Det tidsschema som ställts upp för kyrkohandboksrevisionen är alldeles för kort. Denna anmärkning är enligt min erfarenhet en väldigt vanlig uppfattning. Med tanke på den omfattande kritik som hittills inkommit från tungt vägande remissinstanser med stor teologisk, liturgisk, musikalisk och språklig sakkunskap, via insändare och på tidningarnas ledarsidor, är det svårt att se hur en revisionsgrupp ska kunna sammanställa ett slutgiltigt handboksförslag av tillfredsställande kvalitet. Att kvaliteten har varit så pass dålig i föreliggande förslag och att viss kritik över huvud taget inte tycks ha hörtsammats, tyder på att tiden för revision av HBF12 var alldeles för kort. Det ligger nära till hands att misstänka slarv på grund av tidsbrist!

Öppenheten har varit ytterst bristfällig. Vilka som ingår i arbetsgrupper och varför har ibland inte ens framgått. Insyn i form av uppdateringar om revisionsarbetets process har saknats helt. Teologisk, liturgisk, musikalisk och språklig sakkunskap har varit bristfällig. Varför finns ingen expert på t.ex. gregorianik i revisionsgruppen? Var är den akademiska expertisen inom praktisk teologi? Var är expertisen inom ecklesiologi? Sakramentslära? Varför finns inga representanter för de olika inomkyrkliga fromhetsinriktningarna med?

Språk

Språkliga fel har uppmärksammats av flera offentliggjorda remissutlåtanden. I *Årsbok för Svenskt Gudstjänstliv* 2014 har ett helt kapitel ägnats åt problematiken. Svenska akademien och Kungliga Vitterhetsakademien har framfört tungt vägande kritik som bör tas emot med stor ödmjukhet av revisionsgruppen. Mycket har handlat om högmässan och jag kommer här inte gå in i detalj det då det vore att endast referera till vad andra redan formulerat bättre och kritik som handboksgrupperna redan har fått del av. Några exempel kommer jag dock ta upp.

Ett exempel på kritik, som riktar sig mot språket i dopordningen, framförs av professorn i praktisk teologi vid Lunds universitet, Stephan Borgehammar, i Diskussionsgrupp om kyrkohandboksförslaget på Facebook. Han skriver inledningsvis som följer:

Jag hade förutsett att jag skulle ha teologiska invändningar mot vissa texter och att dopsmörjelsen tyvärr skulle saknas. Och så är det. Men att börja diskutera förslagets teologiska och liturgiska kvalitéer visar sig vara omöjligt. Man kommer nämligen inte förbi stötestenen med bottenlöst usla texter. (6 maj kl 22:23)

Sedan konkretiserar han:

"I dopet för Gud oss samman med Jesus Kristus och ett liv tillsammans med honom".

Första huvudsatsen är språkligt korrekt om än något tafatt, men vad betyder det som står efter "och"? Ska man fatta det så att "Gud för oss samman med ett liv tillsammans med Jesus"?

Detta är inte en lapsus, det är ett magplask. **Står det verkligen så här i ett handboksförslag som har varit under utarbetande i mer än 15 år? Man tror inte sina ögon.** [min fetmarkering, FN] (6 maj kl 22:23)

Vidare:

"Gud vill leva i gemenskap med oss. Med kärlek och glädje tar Gud emot detta/dessa barn/dig/er som idag ska döpas."

Grammatiskt är dessa meningar invändningsfria, men ska handboken tala om för oss hur Gud vill leva och vad han känner? Man får intrycket att dopet är till för att få den Högste att må bättre! Att tala så om Gud i en gudstjänst är direkt vanvördigt. Man kan jämföra med HB 86 där det stod, snarlikt men ändå helt annorlunda, "Gud vill att vi ska leva i gemenskap med honom". Det är ett teologiskt korrekt, bibelbaserat påstående. (6 maj kl 22:23)

Sist men inte minst skriver Borgehammar: "Låt mig bara avslutningsvis konstatera: Förslaget till dopgudstjänst är inte färdigt och borde därför inte ha skickats ut på remiss". Vad Borgehammar framhåller här (i bara några exempel från hans inlägg) visar på ett symptom i hela handboksförslaget: det är bitvis språkligt undermåligt och leder både till förvirring och felaktig teologi främmande för Svenska kyrkan. Språkliga syftningsfel, oklarheter, pekoralt rim och banaliteter, eget språkligt nyskapande, onödiga omskrivningar och utbroderingar liksom ej vedertagna ordval riskerar att ändra Svenska kyrkans teologi då ju faktiskt hennes kyrkohandbok räknas till kyrkans bekännelse. Det är därför av yttersta vikt att språket är korrekt.

Den aroniska välsignelsens alternativa lydelse ("Herren välsignar... beskyddar..", osv) – där prästen i princip beordrar Gud att välsigna som om det vore en fullbordad handling i och med ordens sägande – är ett anmärkningsvärt exempel som får teologiska konsekvenser för kyrkans gudsbild.

Ett annat exempel på knepig formulering är nattvardsbönen för sjukkommunion. Där står (utöver att Gud benämns Skapare och inte Fader – varför inte Skapare/Fader?) denna märkliga formulering:

"Du delar i Jesus Kristus ensamheten, ångesten, smärtan (och döden) med oss. Där hos oss med din Ande, vår hjälpare och tröstare. Helga detta bröd och vin så att vi genom dem får del i Jesus Kristus, i ett liv som aldrig dör."

Vadå "där hos oss"? Det är en märklig inledning på en ny mening. Meningen efteråt känns dessutom avhuggen från det som sägs innan. Vidare skriver man sakramentalt otydligt "får del i Jesus Kristus". Vore det inte bättre att skriva: "*Kom till oss/var hos oss med din (heliga) Ande och helga/välsigna detta bröd och vin så att vi genom dem får ta emot Jesus Kristus*".

Det ensidigt genusteoretiska s.k. inklusiva språket har vidare stött på mycket kritik utifrån flera olika vinklar, och jag kommer inte gå in på alla, men som exempel kan nämnas att det inklusiva språket inte alltid är inklusivt *kompletterande* utan snarare fungerar *ersättande* för klassiska – bibliskt förankrade – uttryck och ordval (som exempel kan noteras att den klassiska förbönsacklamationen "Herre, hör vår bön – och låt vårt rop komma inför dig", saknas helt i förslaget trots att det är en bland de vanligaste acklamationerna i svenskkyrklig gudstjänst). Det allvarligaste är dock hur det inklusiva språket förändrar vår syn på vem Gud är och hur han traditionellt framställts som exempelvis treenig.

Gudsbild

Det är just gudsbilden som förändras i första hand när kyrkohandboken ska ha ett inklusivt språk. När Jesus lär sina lärjungar att be gör han det genom att säga att de ska tilltala Gud, Skaparen, som Fader. "Abba" säger Jesus ett antal gånger, det är egentligen ett ganska informellt ord använt inom familjen som motsvarar vårt svenska "pappa". Gud som Fader tycks man dock i HBF16 ha haft visst huvudbry med. I HBF16 får Gud Fader (Skaparen) för det mesta bara heta "Gud". Problemet med det är att relationen mellan Guds personer – uppenbarad i Fadern och Sonen och den heliga Anden – blir ytterst oklar. "Gud" (Fadern, Skaparen) blir plötsligt höjd över Sonen och den heliga Anden. Det är inte den klassiska kristna gudsbilden som vi har mottagit den i uppenbarelsen.

Jesus är lika mycket Gud som Fadern är det. Den heliga Anden är också lika mycket Gud som Fadern och Sonen är det. Det säger vi ju också i de trosbekännelser som ju ändå församlingen i gudstjänsten stämmer in i. Varför då förvirra och hymla? En rent språkligt stilistisk anmärkning är förövrigt att detta ickevarierade "gudande" upplevs som tjatigt.

Nästa Gudsbenämning som reducerats markant är begreppet "Herre". Med det vill man undvika manliga makttermer. Men då har man missförstått Sonens "herrlighet". Att Jesus är Herren är den första kristna bekännelsen. Han är Herre över allting. Men han är en annan typ av herre än de världsliga herrarna. Det är bibliskt och mottaget i uppenbarelsen (jfr Kristushymnen, Fil 2:11).

Om vi antar att vad som är uppenbarat för oss i Bibeln är kriteriet för vilka termer vi använder i gudstjänsten blir det då också ytterst problematiskt som att i en av nattvardsböerna påstå att Gud *är* en "fader och en moder för oss" (nattvardsbön 6). Varifrån har textförfattarna fått detta? Var är beläggen för att Gud uppenbarat sig som eller ens benämns "Moder" i Bibeln – av Jesus, av profeterna, apostlarna? Att som i nu gällande handbok säga "*som en moder och en fader för oss*" är mer korrekt men inte tillräckligt. Gud är inte "som en" Fader för oss, han *är* en Fader för oss, eftersom Jesus säger det. Hellre då: "Du som är en Fader och som en moder för oss". Christer Pahlmblad presenterar förövrigt i sitt läsvärda förslag *Mässa för enhetens skull* (Artos 2014) ett bra alternativ till en inklusiv nattvardsbön. Jag förutsätter att handboksgrupperna även läst den boken.

Slutligen så: "gudsbilden" är ingenting som en kyrkohandboksgrupp i Svenska kyrkan 2016 kan *skapa*. Gud är uppenbarad i historien och i sitt eget ord. Gud är den Gud är. Ja, han är densamma igår, idag och i evighet (Heb. 13:8).

Människan och synden

Jesu närvaro i "varje människa" nämns i den nedan kommenterade nattvardsbön 4. Stämmer det? Är Jesus närvarande i *alla* människor? Vad säger det till den kristne som flytt förföljelse under IS/Daesh? Är Jesus närvarande i den som mördar kristna? För att ta ett samtida exempel. Är han närvarande i den ateistiske stalinisten som brände ner kyrkor? I kejsar Nero? När Jesus säger "bli kvar i mig, så blir jag kvar i er" (Joh 15:4) säger han det till sina lärjungar – alltså till dem som följer honom. Det är det vi har hans ord på. Att vi sedan ska be för våra fiender är en annan sak än att säga att Jesus är i dem – snarare kan man nog misstänka att *någon annan* har uppfyllt dem med sin ande (jfr 1 Joh 4).

En snarlik problematik är att människor ofrivilligt inkluderas i vår lovsång till och tillbedjan av Gud. Denna ofrivilliga lovsång nämns bl.a. i Inledningsord 1 där det i sista meningen hävdas att ”med jordens alla folk i alla tider tackar och lovar vi dig (och ber och bekänner)”. Är det verkligen sant? Har *alla* jordens folk i alla tider tackat och lovat (och dessutom bett till och bekänt sina synder inför) Gud? Det skulle inte jag påstå. Likartad formulering finner man också i Lovsägelsen E.

Människan är skapad till Guds avbild. Det är bra att man markerar detta skapelseperspektiv i HBF16. Som en följd därav är vi som kristna människor kallade att bli allt mer lika honom. Alltså formas i den ”Jesusmall” vi får i dopet. Det är att leva ett heligt liv – att bli heliga liksom Gud som har kallat oss är helig (1 Pet 1:15). Detta är alltså en möjlighet. Samtidigt vet vi att det är svårt. Det finns saker som skiljer oss från hur vi är tänkta att vara, nämligen: synden. Synden är enligt kristen teologi avsteg från den väg vi är tänkta att gå, en handling mot Guds vilja. Den kan ske medvetet och omedvetet. Och till synd är vi alla skyldiga. Frågan är då om man kan jämföra en sådan handling med att ”brista i” något (Bön om förlåtelse 4). ”Vi har brustit i rutinerna” säger man ibland för att skylla ifrån sig och inte riktigt fullt ut vill ta ansvar för sitt handlande – ”det bara blev så...”. Det är en annan sak än att säga ”det var mitt fel, förlåt mig!”, som är långt bättre.

En annan viktig anmärkning: varför finns det inget sätt att bekänna den underlåtna synden? Den gång jag syndat inte genom vad jag har tänkt, sagt eller gjort, utan vad jag *lät bli* att göra fast jag *borde* ha gjort något annat. Den där gången jag inte ingrep? Den gången jag hellre tittade bort? Den där gången då jag borde ha sagt ifrån när någon blev baktalad? Att i någon av bönerna om förlåtelse lägga till ”underlåtelser/underlåtit” (eller dylik formulering) är ingen större svårighet.

Jakten efter språklig förenkling har förövrigt nästan raderat ett för kristendomen så centralt begrepp som ”frälsning” ur handboksförslaget. Söker man i textdokumentet förekommer ordet ”frälsning” endast fyra (4) gånger. Är det rimligt? Eller är det fel på sökfunktionen? Jämför med ordet ”kärlek” som ger 71 sökresultat. I HBF16 finns det dessutom exempel på att man aktivt raderat begreppet ”frälsare” ur vissa reviderade böner ur HB86 (som exempel kan nämnas det första alternativet till överlåtelseord vid begravning). Hela poängen med Guds människoblivande i Jesus Kristus var ju att frälsa människan. Jesus *är* Frälsaren och vår frälsning. Det är väl knappast obsoleta ord?

Synden är något som Jesus frälsar oss ifrån, liksom den eviga döden. Men också från ondskan, det onda. Vad som dock är anmärkningsvärt är att *den Onde*, alltså ondskan som en personifierad kraft över huvud taget inte räknas med annat än en (1) enda gång, nämligen i litanian (förbön 8) där denne benämns som djävulen.

Syndens yttersta konsekvens är döden (Rom 6:23). Men genom Jesus Kristus finns ett löfte om evigt liv. Detta att människan har ett hopp om evigt liv hos Gud efter den jordiska döden har dock i HBF16 förvanskats. Notera ”hopp om evigt liv”. Enligt kristen tro är det ingen garant att alla som dör per automatik når saligheten. I den sjungna förbönen vid begravning ber vi i HB86 ”gör oss rätt beredda att saligt skiljas hädan”. Detta har man i HBF16 strukit. Beredelse för en salig död är en viktig del av det kristna livet.

Bristfällig sakramentssyn

I Svenska kyrkan tror vi på realpresensen. Det framkommer klart och tydligt i våra bekännelseskriterier och ytterst framgår det av Jesu egna ord: ”Detta är...”. När man då som i HBF16 vid några tillfällen talar om att vi möter Jesus i ”bröd och vin” utan att ”Kristi kropp och blod” över huvud taget nämns i samband därmed är det en annan teologi det handlar om – åtminstone är det en vag formulering som mer lutar mot en symbolisk och reformert syn som inte är Svenska kyrkans.

I den växellästa nattvardsbön 4 står det att Kristus förvisso ”är här” men uppenbarligen på inget annat sätt än hans närvaro i ”varje dags förväntan, i arbete, lek och vila”; ”hos varje människa, i glädje, sorg och kamp”; ”i bön och lovsång” (men inte i ordet?). Hans konkreta, verkliga och sakramentala realpresens i det konsektrade brödet och vinet är det snålare med. På vilket sätt menar man att Jesu närvaro i ”bröd och vin” – vilket förövrigt sägs *före* instiftelseorden – är annorlunda från den närvaro han har i de därförinnan uppräddade exemplen? Eller menar man att det är samma typ av närvaro?

Vad gäller nattvardsbönerna är det förövrigt anmärkningsvärt som i bön 12 hävda att ”vi minns” natten då Jesus övergavs; led och uppstod; ”vi såg” den tomma graven och ”mötte” Jesus levande och att ”vi minns” hans himmelfärd. Gör vi det? Är det de tolv lärjungarna som författat bönen? Här anar man brist på grundläggande bildning i sakramentslära, att det är skillnad på att ”minnas” i betydelsen ”komma ihåg” och att ”åminna”. Begreppet ”åminnelse” är ett svenskspråkigt försök att översätta hebreiskans ”zikaron” och grekiskans ”anamnesis”, en handling som gör en historisk händelse *represent*, närvarandegjord. Genom att istället använda ett ord med den betydelsen blir nattvardsbönens uppräddande av dessa händelser mer rimlig och anknyter till instiftelseorden.

När det kommer till dopordningen framkommer det inte tillräckligt klart att dopets vatten *renar* från synd. Dopet som ett bad har tydliga kopplingar just till rening, att då hymna om den realsymboliken gör vattnets ösande över dopkandidaten till en för betraktaren tom ritual. Sedan är det naturligtvis

bra att några (men tyvärr inte alla!) dopbönsalternativ talar om dopet som en nådens källa och att dopet sker till syndernas förlåtelse (det nämns dock inte i första alternativet). Konsekvens vore önskvärt.

Att dopet gör oss till ett heligt släkte av kungar och präster (1 Pet 2:9) hade kunnat markeras med smörjelse med olja, som var det bibliska tecknet på kunglig och prästerlig status. Om Jesus står det dessutom i Bibeln att han är smord med helig Ande (Apg 10:38). Oljan är alltså en symbol för den heliga Anden och i en dopsituation en symbol för Andens ingjutande hos den nydöpte. Detta bruk förekommer redan i svenskkyrkliga församlingar och sådan olja har välsignats av svenskkyrkliga biskopar i aktiv tjänst. Bruket känns dessutom igen av dopfaddrar och föräldrar från andra kristna kulturer (avsaknad av mångkulturellt perspektiv i handboksförslaget återkommer jag till nedan).

Musiken

Musiken i HBF16 har som bekant varit under stor diskussion. Tunga remissinstanser och musikalisk expertis har varit kritiska. De allra tyngsta inläggen torde komma från Kungliga musikaliska akademien och Föreningen svenska tonsättare men också från ett antal meriterade kyrkomusiker och domkyrkoorganister runt om i landet. Musiken som sådan är inte mitt främsta kompetensområde varför jag hänvisar till de många inlägg som publicerats i frågan. Dock några anmärkningar:

Serie A skiljer sig minimalt från den förra version som publicerades i HBF12. Forskningen kring gregorianiken har sedan 1986 gått framåt, ändå tycks man i handboksgruppen ha lutat sig tillbaka mot HB1986 och i princip återpublicerat materialet rakt av. Det finns experter på området på svensk mark. Att dessa inte anlitas i handboksarbetet är anmärkningsvärt. Kritik mot att man i HBF12 tagit bort ”stora Laudamus” (Lovsången 1, Sv.ps. 697:4) ur *Missa de Angelis* har lett till att man tagit tillbaka detsamma till HBF16. Det är i sig bra eftersom det är en internationellt och ekumeniskt vedertagen lovsång. Dock förvanskar man den i en växelsjungen form där församlingen får sjunga den inledande raden om och om igen. Varför då? Det borde möjliggöras att även fortsättningsvis sjunga den rakt igenom (kanske att församling och försångare/kör växelsjunger en rad var).

Skaftlösa noter har införts för prästens sjungna partier. Det är bra. Dock sker det inkonsekvent. Varför gäller inte också detta församlingens delar? Om argumentet för skaftlösa noter är förbättrad läsbarhet borde det rimligen vara en fördel som också gudstjänstfiraren ska få ha del av i sin gudstjänstagenda.

Avsaknad av mångkulturellt och ekumeniskt perspektiv

Ett perspektiv som märkligt nog har saknats i handboksarbetet är det mångkulturella perspektivet. En växande skara gudstjänstfirare inom Svenska kyrkan har idag utländsk bakgrund. Av dessa har en stor andel en bakgrund i kristna traditioner i Mellanöstern och det handlar inte sällan om syrianer/assyrier. I många församlingar har dessa människor berikat den lokala svenskkyrkliga gudstjänsten med (delar av) sina egna traditioner. Att dessa människor valt att just engagera sig i och fira sin gudstjänst i Svenska kyrkan beror inte sällan på att man känner igen sig i svenskkyrklig liturgisk gudstjänst. Då är det av stor vikt att vi är måna om det arv Svenska kyrkan hittills har förvaltat väl från medeltiden till idag. För att möta dessa människor med än mer igenkänning – utan att för den skull göra avkall från vår egen bekännelse – vore det kanske inte helt fel att faktiskt fördjupa oss i vår gemensamma liturgihistoria.

Ett exempel vore att vi till salutationen ("Herren vare med er", alt 2) kunde ha församlingssvaret "och med din ande" som alternativ till "med dig vare ock Herren". Detta bruk som förekommer i svenskkyrkliga församlingar har också djupa svenskkyrkliga rötter och var det församlingssvar som brukades i Svenska kyrkans mässordningar fram till 1800-talet. Utöver den ekumeniska gesten kan det ju också noteras att svaret är genusneutralt och modern svenska. Salutationen skulle förövrigt – både i sin nuvarande och här föreslagna form – kunna vara ett alternativt inledningord.

Den så kallade Hippolytos nattvardsbön ur den *Apostoliska traditionen* är det gemensamma ursprunget till våra västerländska nattvardsböner och den syrisk-ortodoxa anaphoran. Denna bön finns med i den anglikanska *Common Worship* och – på svensk mark – i det romersk-katolska missalet och i aKF:s *Missale* (Artos: 2008) och det var även med i HBF2000. Att ha med denna bön i en ny kyrkohandbok för Svenska kyrkan vore en välkommen ekumenisk gest. Tack vare *Missale* (-08) är denna bön redan utbredd i Svenska kyrkan.

Bruket med smörjelse med olja i samband med dop som jag nämnt ovan är förövrigt något som inte sällan efterfrågas av föräldrarna vid dop av barn av syrisk-ortodox eller assyrisk bakgrund.

När det kommer till det ekumeniska perspektivet kan det noteras att Borgåöverenskommelsens kyrkor inte fått vara remissinstanser. Det gäller också andra kyrkosamfund som Svenska kyrkan har kyrkogemenskap och mellankyrkliga samarbeten med. Då kyrkohandboken enligt Kyrkoordningen är ett bekännelsedokument (KO kap 1) borde det vara självklart att våra syskonkyrkor får yttra sig om dess innehåll. Jag tror att det skulle vara värdefullt och höja både kvaliteten och legitimiteten.

Övrigt

Den inledande trinitariska formuleringen ”I Faderns och Sonens och den heliga Andens namn” har i HBF16 kompletterats med ett ”(Guds)” före ”Faderns”. Detta är ett onödigt tillägg som jag inte förstår poängen med. Det kan noteras att dophandlingens ord saknar detta tillagda ”(Guds)”, helt i enlighet med ekumenisk praxis. Det finns en poäng i att de två formuleringarna lyder likadant.

Ett utbrett bruk i många svenskkyrkliga församlingar är att prästen efter instiftelseorden proklamerar: ”(Stort är/Därför firar vi detta) trons mysterium”. Bruket – som bland annat förekommer i några av våra domkyrkor – markerar konsekrationen och är en tydlig signal för församlingen att svara: ”Din död förkunnar vi (Herre)”, osv. eller ”Kristus har dött”, osv. Det faktum att det redan används av flera församlingar och dessutom av flera biskopar i aktiv tjänst borde det vara ett argument för att det får finnas med i en ny kyrkohandbok (både i läst och sjungen version).

”Som alternativ utifrån pastorala behov” får även fortsättningsvis den äldre versionen av Herrens bön användas. Detta är många tacksamma för, särskilt vid kyrkliga förrättningar. Vore det då inte på sin plats att den faktiskt är utskriven vid sidan om ”Vår Fader” i samtliga gudstjänstordningar? Vidare vore det också positivt om Herrens bön kunde möjliggöras att sjungas.

Inledningarna och avslutningarna till gudstjänsternas textläsningar föreslås kunna sjungas. Det är utmärkt. Då vore det också önskvärt med verktyg för att möjliggöra kantilation (sjungande) av läsningarna, åtminstone evangeliet. Noter för hur sjungen Dagens bön kan utformas vore också önskvärt.

Acklamationen ”Så lyder Bibelns ord” vid textläsningarna bör strykas. Att läsningen kommer från Bibeln är med stor sannolikhet något som församlingen är fullt medveten om.

Det är positivt att HBF16 erbjuder en ordning för påsknattsmässa. Vad som borde tillfogas är läsningar från frälsningshistorien innan påskropet. Det skulle markera gudstjänstens karaktär av påskvaka. Vidare vore det bättre att proklamera ”Kristi ljus!” respektive ”Gud vi tackar dig!” vid påskljusets inbärande. Det är ekumenisk praxis. Likaså ger man som förslag i kommentardelen att påskhymnen (”O jubla nu”) från *Tillägg till Den svenska kyrkohandboken II* kan sjungas efter påskljuset har tänts. Denna – även kallad Exsultet – och andra alternativ borde rimligen skrivas ut i handboken.

När jag hittills vigt brudpar har jag varje gång läst ett inledningsord där äktenskapet beskrivs som en "Guds *gåva instiftat* till samhällets bestånd" respektive ett "heligt förbund *förordnat* och välsignat av Gud". Dessa formuleringar saknas i HBF16. Har vi således bytt teologi om äktenskapet? Dessa formuleringar borde också vara med i en ny kyrkohandbok.

Detta gäller också frågan om äktenskapets ouplöslighet. Intentionen med varje äktenskap bör vara att det är ett livslångt förbund (Matt 19:4-6). Skilsmässa är ett undantag och inget vi bör utforma vår vigselgudstjänst efter. Ett uttryck i stil med "Vad Gud har fogat samman får inte människan skilja åt" borde få finnas med, åtminstone som ett fakultativt tillägg, i samband med Tillkännagivandet.

När det sedan kommer till den sjungna förbönen vid vigsel bör man även i fortsättningen kunna sjunga att Gud "skapade människan till man och kvinna". Ingenting hindrar att man då vid vigsel av samkönade par använder den alternativa formuleringen "skapade oss till din avbild". Dessa synpunkter gäller också liknande formuleringar i vigselgudstjänstens inledande lovprisning.

En sentida svenskkyrklig särtradition vid begravningsgudstjänst är att "mullpåkastningen" sedan 1986 endast kan ske i kyrkorummet/begravningskapellet. När jag har förrättat jordbegravning i utlandet har jag istället valt att anpassa mig till lokal sed för att inte förvirra de deltagande, det vill säga att mullpåkastningen sker vid graven. Detta är en logisk symbolik där sambandet mellan jorden och graven blir tydliggjord. Det vore önskvärt om en sådan placering av mullpåkastningen kunde återinföras som alternativ i kyrkohandboken.

Slutord

Jag har i min spontanremiss presenterat några exempel på kritik och förslag till förändringar av föreliggande handboksförslag. Jag har refererat till annan utförlig kritik som jag uppmanar revisionsgruppen att noggrant lyssna till. Min slutsats är att föreliggande handboksförslag måste bearbetas kraftigt för att kunna vinna gudstjänstfirarnas förtroende och så bli en flitigt brukad handbok för gudstjänst i Svenska kyrkan. I sin nuvarande form bör handboksförslaget inte antas som Kyrkohandbok för Svenska kyrkan. Risken är annars att vi får en kyrkohandbok som är älskad av några men ifrågasatt av många och därmed kommer anses sakna legitimitet. Därför efterfrågar jag ytterligare en förlängd remissperiod efter att ett nytt reviderat förslag har presenterats. Till en sådan revision bör fler sakkunniga involveras än vad som hittills har varit fallet.

Eva Helena von Sydow

Från: Ingegerd Sjölin
Skickat: den 24 maj 2016 17:56
Till: Eva Helena von Sydow
Ämne: VB:
Bifogade filer: Till Kyrkokansliet remissavr Kyrkohandboken.docx

Från: Mats Hermansson
Skickat: den 13 maj 2016 16:02
Till: Ingegerd Sjölin
Ämne:

Hallå Ingegerd!

Här kommer Visby domkyrkoförsamlings remissvar på förslaget till ny Kyrkohandbok. Våra förtroendevalda har fått för sig att vårt remissvar kommer mer till sin rätt om vi lämnar en egen skrivelse istället för att svara på enkäten. Så det fick bli så här. Hoppas att det är OK och att ni kan ha användning av vårt svar – även om ni kanske måste konvertera det till enkäten. Vad vet jag...

Allt gott i pingstens tid!
Hälsningar
Mats

I stora drag

Generellt så anser vi att man i gudstjänstordningar ska prioritera ett språk som känns adekvat och angeläget också för de icke vana kyrkobesökarna. Vi tycker att de som arbetat fram förslaget till ny handbok väl levtt upp till sitt uppdrag att revidera språket och uttryckena så att det dels står i samklang med den senaste bibelöversättningen och också med ett modernt språkbruk. Vi är tillfredställda med att man på ett bra sätt fått till ett inklusivt språk i förslaget.

Om Den allmänna gudstjänsten

Vår gudstjänsttradition rymmer i hög grad inom de ramar som ges i kyrkoboksförslaget. Vi menar också att förslaget ger stort utrymme för den gudstjänstfirande församlingens delaktighet. Det är en av de saker som vi menar är mest glädjande med detta förslag till ny kyrkohandbok.

Vi är glada att kyrkohandboken ger stort utrymme för att fira gudstjänst i lite olika svensk kyrkliga traditioner.

Mångfalden i förslaget uttrycker på ett bra sätt och i hög grad Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

Vår generella bedömning när det gäller ordningarna för Den allmänna gudstjänsten att den är bra. Vi ställer oss också positiva till de föreslagna ordningarna för De kyrkliga handlingarna.

Påsknattsmässa

Vi är glada att kyrkoboksförslaget rymmer en Påsknattsmässa – Vi väljer den enklare varianten av påsknattsmässa. Förslaget ger oss möjlighet att utforma Påsknattsmässan såsom vi enligt vår lokala tradition vill fira den. Vi kommer att tända påskljuset i inledningen utanför domkyrkan. Vi kommer att ha doppåminnelse. Vi kommer att ställa frågan: Vill ni, med Guds hjälp....

Förslaget möjliggör också i hög grad för församlingen att utforma såväl Julotta som Långfredagsgudstjänster som vi skulle vilja fira dem.

Musiken

Vi tycker att gudstjänsten i vår kyrka och lokalt hos oss i Visby tjänar på att musiken släppas fri. Gör en revision av språket i Alternativ A och anpassa det till senaste forskning kring gregoriansk och låt den utgöra den musikaliska bas som passar att ha i en Kyrkohandbok. Det räcker med att ha en version som kan användas över hela landet.

Att ha ett alternativ - eller möjligen två alternativ, kanske något modernare skulle komplettera gregoriansken – skulle släppa loss skapandet när det gäller liturgisk musik som skulle möjliggöra en lokal variation i toner.

Under förra testomgången, kyrkoboksförslaget 2012, testade vi alla alternativ, hade församlingsaftnar etc. Nu har vi testat tre olika varianter. Från alla testtillfällen så ratas Alternativ B av alla som framfört någon synpunkt. Det anses omöjligt att sjunga av såväl präster, musiker som gudstjänstfirande församling. Vi tycker inte att det bör finnas med i kyrkoboksförslaget.

Alternativ C-E kan fungera i vissa sammanhang, men bör få finnas enbart som en del av ett fritt musikval. De bör inte inkluderas i Kyrkohandboken. Svenska Kyrkan ska istället stimulera ett kontinuerligt nyskapande och inte låsa in musik av mera dagsaktuell karaktär i en långlivad Kyrkohandbok. Folkmusik, jazz m fl musikaliska stilar bör stimuleras.

Två frågetecken

Vi har svårt att ta till oss förslaget beträffande begravning av dödfött barn/barn som dött i späldålder (sid. 211-212) Vi menar också att förslaget beträffande sjukkommunion (sid 129) behöver ses över.

Vi tycker sammanfattningsvis att kyrkoboksförslaget i hög grad ger utrymme för att fira vår och framtidens gudstjänst. Vårt positiva omdöme gäller också de föreslagna ordningarna för De kyrkliga handlingarna (här är svaret mer teoretiskt baserat, vi har inte praktiserat de nya förslagen så frekvent).

Vi ser gärna att vi så snart som möjligt har en ny kyrkohandbok och vår förhoppning är att remisrundan visar att många församlingar är så positiva som vi är.